

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
ORAL HYGIENE CARE BEHAVIOR OF SECONDARY SCHOOL CHILDREN
IN CHIANG DAO DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

ผู้วิจัย ัญญาภรณ์ อุทร^{1*}
อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.วันทนี ชวพงศ์²
 ดร.รพีพร เทียมจันทร์³

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัย และพฤติกรรมส่วนบุคคลกับความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพช่องปาก และความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติ ในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยการประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนจำนวน 358 คน ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และการตรวจสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ร้อยละ 63.69 และ 36.31 ตามลำดับ จากการตรวจสุขภาพช่องปากของนักเรียนพบว่า นักเรียนชายฟันผุมากกว่า นักเรียนหญิง จำนวน 150 คน และ 137 คน ตามลำดับ และนักเรียนชายมีสภาวะเหงือกอักเสบ มากกว่านักเรียนหญิง จำนวน 95 คน และ 91 คน ตามลำดับ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพในช่องปากอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 0.74$, S.D. = 1.75) มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพในช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = .44) และมีระดับการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.03$, S.D. = .16) การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพในช่องปาก พบว่า จำนวน

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

² อาจารย์พิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พี่น้อง การได้รับเงินค่าขนม และอาชีพผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพในช่องปากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพในช่องปากพบว่า เพศ อายุ อาชีพผู้ปกครอง การไปรับการตรวจสุขภาพช่องปาก และการได้รับความรู้เรื่องสุขภาพช่องปาก มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพช่องปากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนอกจากนี้พบว่าความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .124, p = .019$ และ $r = .172, p = .001$ ตามลำดับ)

คำสำคัญ : พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น

ABSTRACT

This descriptive research is aimed to study correlation between personal factors and knowledge, attitude on oral hygiene care, and to study correlation between knowledge and attitude on oral hygiene care behaviors of students in secondary school year 1–3 in Chiang Dao District, Chiang Mai Province, by applying Health Belief Model. The samples were 358 students taken by systematic random sampling. Data was collected by oral health examination and using questionnaires, and then analyzed by descriptive statistics.

The research findings revealed that the students mostly were female more than male as 63.69% and 36.31%, respectively. The results of oral health examination of the students showed that number of male students with decayed tooth was more than the female ones as 150 and 137 persons, respectively, and the number of male students with gingivitis was more than the female ones as 95 and 91 persons, respectively. The study results from questionnaires showed that most of students had high level of knowledge ($\bar{X} = 0.74, S.D. = 1.75$), medium level of attitude ($\bar{X} = 2.26, S.D. = 0.44$), and medium level of practice ($\bar{X} = 2.03, S.D. = 0.16$) on oral hygiene care. The study on correlation between personal information and knowledge on oral hygiene care revealed that number of siblings, pocket money, and parents' career were significantly correlated to knowledge on oral hygiene care, and the study on correlation between personal information and attitude on oral hygiene care revealed that gender, age, parents' career, taking oral health examination, and having knowledge on oral health were significantly correlated to attitude on oral hygiene care. In addition, knowledge and attitude were positively correlated to practice on oral hygiene care ($r = .124, p = .019$ and $r = .172, p = .001$, respectively).

Keywords : Oral Hygiene Care Behavior

บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาสุขภาพในช่องปากพบได้ในทุกกลุ่มอายุของประชากร และยังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญปัญหาหนึ่งในประเทศไทย (กองทันตสาธารณสุข, 2540) ซึ่งปัญหาที่พบมากโดยเฉพาะในวัยรุ่น คือ โรคฟันผุ และเหงือกอักเสบ ถ้าเป็นโรคนี้ในระยะรุนแรง หรือเมื่อฟันผุลุกลามถึงโพรงประสาทฟัน จะก่อให้เกิดผลเสียตามมามากมาย จะทำให้เกิดทั้งความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน เคี้ยวอาหารไม่ได้ เพราะโรคฟันผุที่ปล่อยให้ทะลุโพรงประสาท การเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคในช่องปาก เช่น จากการเคี้ยวอาหารไม่ละเอียด มักเสี่ยงการเคี้ยวข้างที่มีฟันผุ กระทบอาหารทำงานหนักขึ้น มีกลิ่นปาก เชื้อโรคกระจายสู่อวัยวะข้างเคียง ทำให้เกิดอันตราย เช่น บวมที่แก้ม ได้คาง และการเกิดโรคเหงือกอักเสบ ทำให้มีอาการเจ็บปวด ติดเชื้อเป็นหนอง เกิดกลิ่นปาก ฟันโยก เคี้ยวอาหารไม่ละเอียด สูญเสียฟันหลายซี่ ซึ่งพร้อมกัน พฤติกรรมการบริโภคขนมและเครื่องดื่มน้ำอัดลม ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพช่องปากอย่างชัดเจน เนื่องจากส่วนประกอบหลักของน้ำอัดลม คือ น้ำตาลซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคฟันผุ นอกจากนี้ น้ำอัดลมยังมีค่าความเป็นกรดสูง คือมี pH ประมาณ 2.7-3.0 ทำให้การดื่มน้ำอัดลมจะมีผลทำให้เกิดฟันกร่อนได้ด้วย ปัจจุบันน้ำอัดลมเป็นเครื่องดื่มที่หาง่าย และเป็นที่ยิยมของเด็กเป็นอย่างมาก และจากการสำรวจการบริโภคน้ำอัดลมและเครื่องดื่มที่มีรสหวานประชากรอายุ 6-14 ปี พบว่าดื่มน้ำอัดลมทุกวัน ร้อยละ 24.46 และร้อยละ 45.53 จะดื่มน้ำอัดลมเป็นบางวัน เด็กในเขตเมืองดื่มน้ำอัดลมมากกว่าเด็กในเขตชนบท ซึ่งน้ำอัดลมเป็นเครื่องดื่มที่อยู่ในชีวิต

ประจำวันของเด็ก อัตราการดื่มน้ำอัดลมเพิ่มมากขึ้นในเด็กอายุ 15 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการดื่มน้ำอัดลมเป็นประจำทุกวันมีมากกว่าเด็กอายุ 12 ปีเป็น 2 เท่า คือ ร้อยละ 22.76 เยาวชนในภาคกลางดื่มน้ำอัดลมเป็นประจำสูงกว่าภาคอื่นๆ โดยพบถึงร้อยละ 30.60 ของเด็กในกลุ่มอายุ 15 ปี และยังพบว่า ร้อยละของเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นที่รับประทานจานด่วนเป็นประจำ ร้อยละ 5.72 บริโภคอาหารตามรสจัด (หวาน, เค็ม,เปรี้ยว, เผ็ด) ร้อยละ 49.86 รวมไปถึงการบริโภคขนมถุงกรอบ ซึ่งเป็นขนมที่บรรจุขายเป็นอีกพฤติกรรมหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุ จากการสำรวจพบว่า อัตราส่วนการบริโภคขนมถุงกรอบเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการดื่มน้ำอัดลมของเด็ก โดยพบว่า ร้อยละ 28.22 ของเด็กอายุ 12 ปี บริโภคขนมเหล่านี้ทุกวัน และอัตราส่วนมากขึ้นในกลุ่มเยาวชนอายุ 15 ปี ซึ่งประมาณ 1 ใน 3 (ร้อยละ 31.38) การบริโภคขนมเหล่านี้ทุกวัน เป็นที่น่าสังเกตว่า การบริโภคขนมถุงกรอบทุกวันพบในเด็ก และเยาวชนของเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพช่องปากของเด็กได้ โดยอาจเกิดเนื่องจากการขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง หรืออาจมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องในการบริโภคอาหาร ขนมขบเคี้ยวต่างๆ ดังนั้น เด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคในช่องปากอย่างมาก ทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ ว่ามีผลต่อสุขภาพช่องปากอย่างไร เพื่อเป็นฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นของอำเภอยางตลาด และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการจัดทำโครงการ/แผนงานส่งเสริมสุขภาพช่องปาก

รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการป้องกันควบคุม และแก้ไขปัญหาสุขภาพช่องปากที่เหมาะสม อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป (กองทันต สาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2550)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัย ส่วนบุคคลกับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพ ช่องปาก

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ และทัศนคติ ในการดูแลสุขภาพช่องปาก

สมมุติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นมีความสัมพันธ์กับความรู้ และทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากกับ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก

2. ความรู้และทัศนคติในการดูแลสุขภาพ ช่องปากมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิง พรรณนา (Descriptive study) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ทัศนคติ เกี่ยวกับสุขภาพช่องปาก และศึกษาความสัมพันธ์ ของความรู้ และทัศนคติการดูแลสุขภาพ ช่องปากกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก ของเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 ของ ในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 358 คน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรศึกษา คือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 19 โรงเรียน จำนวน 2,738 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษา ครั้งนี้มี 3 ตำบล คือ ตำบลเชียงดาว ตำบล แม่ณะ ตำบลทุ่งข้าวพวง ในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

2.1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา จำนวน พี่น้อง เงินค่าขนมของนักเรียน อาชีพผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว นักเรียนคิดว่าสุขภาพช่อง ปากตนเองเป็นอย่างไร นักเรียนเคยไปรับการ ตรวจสุขภาพช่องปาก (ภายในเวลา 6 เดือน ที่ผ่านมา) นักเรียนเคยได้รับความรู้สุขภาพ ช่องปาก

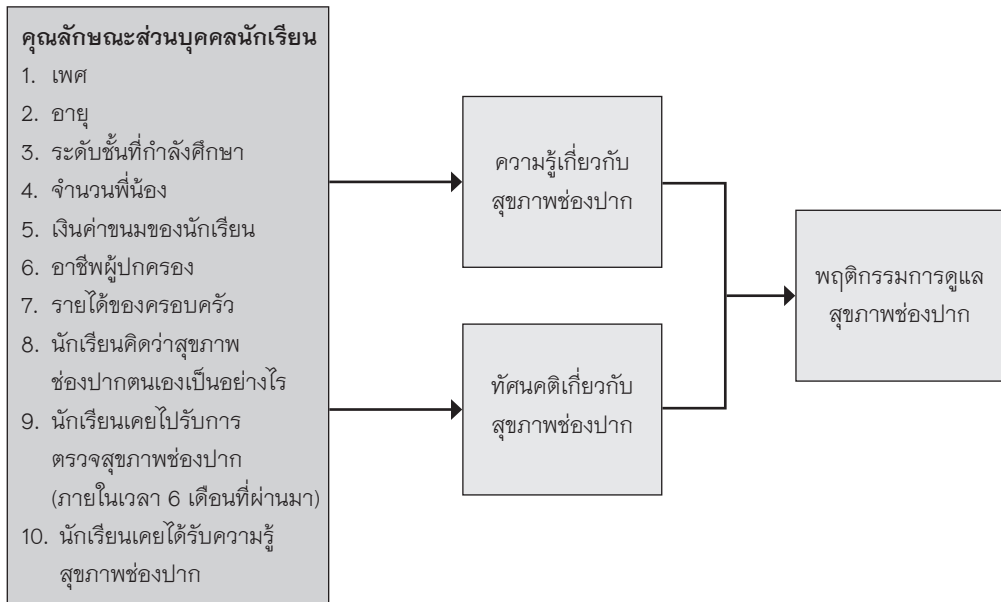
2.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการ บริโภคอาหารที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุ และ โรคเหงือกอักเสบ

2.1.3 ทัศนคติเกี่ยวกับการ บริโภคอาหารที่มีผลต่อสุขภาพช่องปาก

2.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรม การดูแลสุขภาพช่องปาก

กรอบแนวคิด ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วย

4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา จำนวนพี่น้อง เงินค่าขนมของนักเรียน อาชีพผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว นักเรียนคิดว่าสุขภาพช่องปากตนเองเป็นอย่างไร นักเรียนเคยไปรับการตรวจสุขภาพช่องปาก (ภายในเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา) นักเรียนเคยได้รับความรู้สุขภาพช่องปาก

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบ

ส่วนที่ 3 ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีผลต่อสุขภาพช่องปาก

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีผลต่อสุขภาพช่องปาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา จำนวนพี่น้อง เงินค่าขนมของนักเรียน อาชีพผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว นักเรียนคิดว่าสุขภาพช่องปากตนเองเป็นอย่างไร นักเรียนเคยไปรับการตรวจสุขภาพช่องปาก (ภายในเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา) นักเรียนเคยได้รับความรู้สุขภาพช่องปาก

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ คือ ถูก ผิด โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 ทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีผลต่อสุขภาพช่องปาก ใช้มาตราวัดประยুক্তีมาจากมาตราวัดแบบ Likert Scale แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติตนเรื่องการบริโภคอาหารที่มีผลต่อสุขภาพช่องปาก ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับได้แก่ ประจํา นานๆ ครั้ง ไม่เคยเลย คำถามจะมีความหมายทางบวก (Positive) และทางลบ (Negative)

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพช่องปากใช้ค่าสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-square)

3. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากโดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาลักษณะของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.69 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.31 ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 54.47 รองลงมาศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 35.20

2. ผลการศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพในช่องปาก ทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพในช่องปาก และพฤติกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ

ในช่องปาก ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมระดับความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปาก พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปากอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 0.74$, S.D. = 1.75) ส่วนระดับทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพในช่องปาก ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.26$, S.D. = .44) และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.03$, S.D. = .16) ตามลำดับ

3. ผลการตรวจสุขภาพช่องปาก กลุ่มตัวอย่างของเด็กนักเรียนพบว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีนักเรียนชายมีฟันผุมากกว่านักเรียนหญิง จำนวน 49 คน เหงือกอักเสบจำนวน 28 คน นักเรียนหญิงมีฟันผุ จำนวน 44 คน เหงือกอักเสบ นักเรียนหญิงมีจำนวนมากกว่านักเรียนชาย จำนวน 34 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีนักเรียนชายฟันผุน้อยกว่านักเรียนหญิง จำนวน 43 คน เหงือกอักเสบมากกว่านักเรียนหญิง จำนวน 34 คน นักเรียนหญิงมีฟันผุ จำนวน 47 คน เหงือกอักเสบจำนวน 20 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนชายฟันผุมากกว่านักเรียนหญิง จำนวน 58 คน เหงือกอักเสบน้อยกว่านักเรียนหญิงจำนวน 33 คน นักเรียนหญิงมีฟันผุ จำนวน 46 คน เหงือกอักเสบจำนวน 37 คน ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความรู้ และทัศนคติกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน ซึ่งผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเพศชาย เพศหญิง อายุ ระดับชั้นการศึกษา รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปี เคยไป

รับการตรวจสุขภาพช่องปาก และได้รับความรู้เรื่องสุขภาพช่องปากไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สุขภาพในช่องปาก

4.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีจำนวนฟันธง ได้รับเงินค่าขนม และอาชีพผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความรู้สุขภาพในช่องปาก

4.3 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ระดับชั้นการศึกษา จำนวนฟันธง ได้รับเงินค่าขนม และรายได้เฉลี่ยของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติสุขภาพในช่องปาก

4.4 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเพศชาย เพศหญิง อายุ อาชีพผู้ปกครอง เคยไปรับการตรวจสุขภาพช่องปาก และได้รับความรู้เรื่องสุขภาพช่องปาก มีความสัมพันธ์กับทัศนคติสุขภาพในช่องปาก

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความรู้ และทัศนคติ กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพในช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

พบว่าความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปาก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($r=.124$) ส่วนทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($r=.172$)

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพในช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

1.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ แม้จะมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ก็ได้มีความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปาก จากการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคในช่องปากจากครู อนามัย เจ้าหน้าที่ทันตบุคลากร ผู้ปกครอง และแผนพับ ดังนั้น นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้มีความรู้จากแหล่งต่างๆ จึงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคในช่องปาก จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ระดับสูง

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติในการป้องกันการดูแลสุขภาพในช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีทัศนคติในความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเกิดโรคในช่องปาก โดยนักเรียนมีทัศนคติในของตนเองว่าถ้านักเรียนแปรงฟันอย่างสะอาด และถูกวิธีจะสามารถป้องกันการเกิดโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบได้ ซึ่งถ้านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคาดหวังในผลดีของพฤติกรรมการแปรงฟันแล้ว ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการแปรงฟันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพช่องปากที่สะอาดแข็งแรง

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติกับการดูแลสุขภาพช่องปาก ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นให้ความสำคัญของการปฏิบัติน้อย ซึ่งจากการศึกษาพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพช่องปากโดยการแปรงฟัน และตรวจฟันด้วยตนเองอยู่ในระดับที่ไม่ดี การบริโภคอาหารที่ถูกต้องและมีประโยชน์ต่อสุขภาพช่องปาก พบว่านักเรียนมีการรับประทานอาหารประเภทขนมกรุบกรอบ มากกว่าการรับประทานผลไม้ ในระหว่างมื้อมากกว่าอาหารประเภทอื่นๆ จะเห็นได้ว่าการบริโภคอาหารของนักเรียน เป็นสิ่งที่เกิดจากความพึงใจในรสชาติมากกว่าคุณค่าของอาหาร ดังนั้นจึงทำให้ภาพรวมของการบริโภคอาหารของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับต่ำ

2. การวิเคราะห์หาความรู้ และทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวนพื้นอง เงินค่าขนม อาชีพผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ซึ่งอาจเป็นเพราะถ้าผู้ปกครองมีจำนวนบุตรน้อยก็จะมีเวลาเอาใจใส่บุตรมากขึ้น และผู้ปกครองที่มีรายได้ดีก็อาจจะมีความรู้ที่ดีด้วย

2.2 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปาก พบว่า เพศชายและเพศหญิง อายุ อาชีพผู้ปกครอง นักเรียนเคยไปรับการตรวจสุขภาพช่องปาก นักเรียนได้รับ

ความรู้เรื่องสุขภาพช่องปาก มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการที่นักเรียนไปตรวจสุขภาพช่องปาก และเคยไปรับการตรวจสุขภาพช่องปาก จะทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักของการดูแลสุขภาพในช่องปาก และมีทัศนคติที่ดี

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความรู้ ทัศนคติ ในการดูแลสุขภาพช่องปาก กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากในช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลสุขภาพในช่องปาก ในช่องปาก อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .124$) ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้ข่าวสารเป็นส่วนที่สัมพันธ์กับการเกิดโรคในช่องปาก การที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างเพียงพอ เป็นการตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมในการป้องกันการเกิดโรคในช่องปากซึ่งนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ทันตบุคลากร ครู ผู้ปกครอง และสื่อต่างๆ เพื่อให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการเกิดโรคในช่องปาก

3.2 ทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปาก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลสุขภาพในช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .172$) ทัศนคติในการดูแลสุขภาพช่องปากเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่เด็กจะมีการป้องกันการเกิดโรคในช่องปากอย่างไร้ขึ้นอยู่กับความรู ความสามารถของเด็กที่จะนำความรู้ที่ได้รับมานั้นไปประยุกต์ใช้อย่างไร เพื่อที่จะทำให้เกิดประโยชน์กับตนเองและมีการดูแลสุขภาพ

ในช่องปากที่ดี ดังนั้นทัศนคติจึงมีความสัมพันธ์กับการป้องกันการเกิดโรคในช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในอำเภอเชียงดาวเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ควรจะจัดให้มีการศึกษาในลักษณะนี้ในพื้นที่ทุกอำเภอเพื่อให้ได้ทราบข้อมูลที่เป็นจริง

และชัดเจนแม่นยำยิ่งขึ้น และสามารถหาข้อมูลของแต่ละพื้นที่มาเปรียบเทียบเพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างที่ส่งผลต่อด้านต่างๆ ในการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนมีการป้องกันการเกิดโรคในช่องปากอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กรกมล อบรมชอบ และคณะ. ศึกษาระดับความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ของผู้ปกครอง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 1-3 ปี ของผู้ปกครอง ที่มารับบริการในโรงพยาบาลเรณูนคร จังหวัดนครพนม ทั้ง 27 ศูนย์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 2554.

กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานการสำรวจสถานะทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 6 พ.ศ.2549-2550. นนทบุรี, 2550.

เกียรติสุตา ศุภเวทย์เวहन. การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยการศึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชาประเมินและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

ชัตติยา สายธิไชย และคณะ. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วิทยาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551.

ดำรงเกียรติ เกรียงพิชิตชัย. ศึกษาความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. 2550.

นฤมล ลิประโค และรุ่งพร ทั้งเหล็ก. ศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน การบริโภคอาหาร กับการป้องกันการเกิดโรคในช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โปรแกรมวิชาสาธารณสุขชุมชนคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2550.

บังอร กล้าสุวรรณ และปิยะนุช เอกกาน. ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่ก้าวสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ในปี 2552 จำนวน 8 แห่ง จากจังหวัดในเขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 10 และ 12. กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น, 2552.

- พนิดา ศรีบุญเรือง และคณะ. การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุของนักเรียนประถมศึกษา ช่วงชั้นที่โรงเรียนเทศบาล 2 เข้มชุมอนุนวิทยา ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551.
- พิมพ์ทอง รักษ์สวัสดิ์ และคณะ. ศึกษาปัจจัยระดับปัจจัยของผู้ปกครองที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน ตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาและทำความเข้าใจต่อปัจจัยระดับปัจจัยของผู้ปกครอง ที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน. 2553.
- พัชรลักษณ์ เกื่อนนาดี และสุปรียา อุดุลยานนท์. วารสารทันตสาธารณสุข. 17(2) : 14-19, 2542.
- ภาสกร ศรีไทย. ศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กอายุ 0-3 ปี ตำบลยางม่วง อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์. 2555.
- วิภาพร ล้อมลิริอุตม. กระบวนการดำเนินงานสุขศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ : กรณีการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคในชุมชน. โครงการส่งเสริมสุขภาพ : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.
- โคจิรัตน์ วรรณทวี. ศึกษาหาความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลทั่วไป ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2553.
- ศิริพร คุยเพียภูมิ. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพช่องปากของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนนครวิทยาคม ตำบลสันมะเค็ด อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. 2555.
- Al-Omiri MK. Study of knowledge, attitude and behavior of school children towards oral health. And dental care to assess the knowledge and attitudes and behavior of school children towards oral health. 2006.
- Becker, M.H. & Maiman, L.A. Socio behavioral Determinants of Compliance with Health and Medical Carw Recommendations. **Medical Care**. 13(1) : 3-24, 1975.
- Best, John W. **Research in Education**. Englewood Clifff, New Jersey : Prentice-Hall, 1981.